

*Колінчук Дарія Володимирівна,
магістрантка*

*Науковий керівник: Свистун Людмила Анатоліївна, к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

ВИБІР МОДЕЛІ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сучасний розвиток бізнесу потребує постійного удосконалення управління його фінансами. Низька якість фінансового менеджменту на українських підприємствах призводить до кризових явищ та руйнує стратегічні орієнтири їх розвитку. У ринкових умовах підприємство є центром інтересів для інвесторів, клієнтів, постачальників, співробітників та суспільства. Важливо забезпечити його сталий розвиток, урахуваючи матеріальні, екологічні та соціальні цілі, сприяючи інтересам усіх зацікавлених груп. Однак важливо розробляти ефективні методи визначення та управління вартістю підприємства, враховуючи українські економічні умови та потреби учасників.

В сучасних умовах важливим інструментом фінансового управління є вартість бізнесу. Вона пов'язана з концепцією вартісно-орієнтованого управління, яка виникла в США у 80-х роках ХХ століття і зараз широко застосовується в господарствах провідних країн світу. Глобалізація бізнесу, зростання фондових ринків, збільшення приватних власників акцій та інвестування в нематеріальні активи викликають впровадження вартісно-орієнтованого управління [3].

В аналізі вартісно-орієнтованого підходу до управління підприємством виділяють три ключові складові: процес створення вартості, управління, орієнтоване на вартість, та вимірювання вартості. Перший компонент визначає чинники формування вартості підприємства. Другий передбачає створення організації та культури, спрямованих на досягнення вартісних цілей. Третій включає методи оцінки вартості та врахування зміни умов функціонування.

Сучасний вартісно-орієнтований підхід до управління підприємством спрямований на формування цілісної системи управління вартістю. Він передбачає створення "ланцюжків вартості" на різних рівнях відповідальності. Останні дослідження акцентують увагу на уточненні понять і методів вартісно-орієнтованого управління. Цей підхід спрямований на зростання вартості компанії через організаційні та управлінські заходи, враховуючи фінансові показники. Проте впровадження концепції вартісного управління на вітчизняних підприємствах стикається зі значними проблемами та обмеженнями через низький рівень розвитку управління фінансами, які ставлять під сумнів ефективність управлінських рішень та використання вартісних показників [3].

Для визначення вартості підприємства використовуються методи оцінки, що передбачають аналіз і розрахунки на основі ринкових даних. В Україні для оцінки майна використовуються основні методичні підходи: витратний, дохідний, порівняльний, затверджені Національними стандартами з врахуванням міжнародної практики [2].

Дохідний підхід базується на принципі, що інвестор не заплатить більше, ніж поточна вартість майбутніх доходів, що дозволяє оцінювати вартість операційного майнового комплексу, а не окремих його частин. У рамках дохідного підходу виділяють чотири групи методів: метод прямої капіталізації, метод дисконтування грошового потоку, метод економічного прибутку, метод додаткових доходів. Дохідний підхід оцінки ускладнюється врахуванням індивідуальних властивостей об'єкта оцінки.

Витратний (майновий) підхід оцінює вартість підприємства з урахуванням витрат на його створення, враховуючи вплив виробничо-господарських факторів та знос активів. Витратний підхід включає такі методи оцінки, як: простий балансовий метод, метод вартості заміщення, метод ліквідаційної вартості, метод нагромадження активів, метод скоригованих чистих активів. Недоліками майнового підходу до оцінки вартості

бізнесу є те, що балансова вартість майна ніколи не відповідає її ринковій вартості; іноді виникають труднощі з розрахунком зносу (наприклад, коли будівлі більше 10 років).

Ринковий (порівняльний) методичний підхід до оцінки вартості бізнесу найбільше відповідає вимогам стандарту обґрунтованої ринкової вартості, тому що спирається винятково на загальнодоступну оприлюднену інформацію фондового ринку. Порівняльний метод включає наступні методи оцінки: метод ринку капіталів (аналогових продаж), метод угод (мультиплікаторів), метод галузевих відношень (коефіцієнтів). Порівняльний підхід ґрунтується на ідеї заміщення, коли покупець не придбає об'єкт, якщо його вартість перевищує витрати на аналогічний об'єкт з подібними характеристиками. Оцінка за цим підходом ґрунтується на порівнянні з аналогічними об'єктами, де є інформація про ціни аналогів, але потребує складних коригувань для визначення вартості [4].

Вивчення існуючих методів оцінки вартості підприємства підтверджує, що неможливо визначити жоден з них як універсальний. Доцільно використовувати кілька методів, оскільки реальна вартість підприємства знаходиться між максимальною та мінімальною оцінками, які надають ці методи. Порівняльний підхід вимагає наявності діючого ринку порівнянних об'єктів для ефективної оцінки. Використовуючи принцип заміщення, цей підхід порівнює відповідні показники бізнесів-конкурентів. Однак його застосування обмежене в умовах вітчизняної економіки, особливо через воєнний стан. Витратний підхід ширше використовується для оцінки підприємств з різнорідними активами та випадків, коли бізнес не приносить сталого доходу. Цей підхід вимагає збирання інформації про оцінювані активи та враховує витрати, які виникли при створенні аналогічного підприємства.

Метод дисконтування грошового потоку найбільше підходить для оцінки підприємств, що мають певну історію господарської діяльності (бажано прибутковою) і знаходяться на стадії росту або стабільного економічного розвитку. Однак його застосування менш доцільне для оцінки підприємств із постійними збитками, але врахування цієї вартості може бути корисним при управлінських рішеннях [1].

Отже, вартісно-орієнтоване управління вимагає уважного врахування обмежень та специфіки кожного підприємства. Вибір методу оцінки активів залежить від ситуації, від суб'єктивної оцінки користувача, від наявності аналогічних підприємств для застосування ринкового підходу. Для підприємств без достатніх грошових потоків використання витратної моделі доцільно, але найбільш точним із урахуванням майбутніх перспектив та невизначеності є метод дисконтованих грошових потоків.

Література

1. Корягін М.В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції: монографія. Львів: ЛКА, 2012. 389 с.
2. Міжнародні стандарти оцінки: принципи, стандарти та правила за ред. О. Драпиковського, І. Іванової. К.: УКРелс, 2007. 105 с.
3. Свистун Л.А. Теоретико-методичні основи запровадження системи вартісно-орієнтованого фінансового управління підприємством. Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи: Колективна монографія / під ред. д.е.н., професора Птащенко Л.О. Полтава: ПолтНТУ, 2013. С. 287-305.
4. Старостенко Г., Сурженко А. Вартісно-орієнтоване управління фінансами в сучасних реаліях ведення бізнесу в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. №3(7). С. 178-186.